

УДК 373.2.011.3–051

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-51-55

ПОТАПЧУК Тетяна –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1680-6976>

e-mail: tatvolod@ukr.net

ЗАХАРАСЕВИЧ Наталія –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2808-3947>

e-mail: nataliia.zakharasevych@pnu.edu.ua

КРАВЕЦЬ Надія –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4334-1414>

e-mail: westangel@ukr.net

РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ОСНОВА ФІЗИЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

У статті зазначено, що у сучасних умовах стрімкої цифровізації суспільства проблема недостатньої рухової активності набуває загрозливого характеру, охоплюючи всі вікові категорії, зокрема дітей дошкільного віку. Міністерство охорони здоров'я України зазначає, що низький рівень фізичної активності дітей є одним із ключових чинників погіршення їхнього здоров'я, зокрема зростання випадків порушень опорно-рухового апарату, серцево-судинної та нервової систем. Недостатня кількість рухів упродовж дня спричиняє гіподинамію, що негативно впливає на функціональний стан організму та загальну життєдіяльність дитини.

Науковці наголошують, що рухова активність є вродженою біологічною потребою, яка сприяє не лише фізичному розвитку, а й становленню особистості дитини. Завдяки руховій діяльності дошкільники опановують нові навички, розвивають координацію, витривалість, гнучкість, силу, а також вчать долати труднощі та формують волю. Інтерес до активної діяльності мотивує дітей до самостійності, сприяє самоствердженню та розвитку впевненості у власних можливостях. Важливу роль у цьому процесі відіграють емоційне захоплення та позитивні враження, які стимулюють прагнення до нових рухових дій та підвищують рівень фізичної активності.

Рухова активність дошкільників є важливою умовою гармонійного розвитку їхнього організму, що безпосередньо впливає на розумову діяльність, психофізіологічний стан, а також формування основ здорового способу життя. Особливе значення має систематичне впровадження організованих та самостійних форм рухової активності в повсякденний режим дитини. Оптимізація рухового режиму в закладах дошкільної освіти передбачає комплексний підхід, що включає планомірне підвищення рівня фізичних навантажень, удосконалення методик організації занять, а також формування сприятливого фізкультурного середовища.

Окрім того, важливим аспектом зміцнення здоров'я дітей є поєднання фізичної активності з природними чинниками зовнішнього середовища. Фізичне загартовування, перебування на свіжому повітрі, активні ігри та заняття спортом сприяють підвищенню імунітету, покращенню адаптаційних можливостей організму та формуванню стійкості до несприятливих умов довкілля. Зниження рівня захворюваності серед дітей можливе за умови систематичної рухової активності, що відповідає віковим та індивідуальним особливостям розвитку.

Рухова активність є невід'ємною складовою всебічного розвитку дитини дошкільного віку, що сприяє її фізичному, психоемоційному та соціальному становленню. Забезпечення належного рухового режиму в закладах дошкільної освіти є пріоритетним завданням, що вимагає комплексного підходу та взаємодії педагогів, батьків та інших фахівців.

Ключові слова: рухова активність, дошкільний вік, здоров'я, фізичний розвиток, психофізіологічний стан, адаптація, руховий режим.

POTARCHUK Tetiana –

doctor of pedagogical sciences, professor, professor of the department of theory and methodology of preschool and special education

of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1680-6976>

e-mail: tatvolod@ukr.net

ZAKHARASEVYCH Nataliia –

Candidate of pedagogical sciences, associate

Professor of the department of theory and methods of preschool and special education

of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2808-3947>

e-mail: nataliia.zakharasevych@pnu.edu.ua

KRAVETS Nadiya –

candidate of pedagogical sciences, associate professor
department of theory and methods of preschool
and special education
of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4334-1414>
e-mail: westangel@ukr.net

PHYSICAL ACTIVITY AS THE FOUNDATION OF PHYSICAL IMPROVEMENT AND PERSONALITY FORMATION IN CHILDREN

The article states, that in the modern era of rapid digitalization, the issue of insufficient physical activity has become increasingly alarming, affecting all age groups, particularly preschool children. The Ministry of Health of Ukraine reports that low levels of physical activity among children are a key factor contributing to deteriorating health, including an increase in musculoskeletal disorders, cardiovascular diseases, and nervous system issues. A lack of sufficient movement throughout the day leads to hypodynamia, which negatively impacts the functional state of the body and overall well-being of the child.

Scientists emphasize that physical activity is an innate biological need that not only promotes physical development but also plays a crucial role in shaping a child's personality. Through movement, preschoolers acquire new skills, develop coordination, endurance, flexibility, and strength, as well as learn to overcome challenges and build willpower. Interest in active play motivates children to be independent, fosters self-affirmation, and boosts confidence in their abilities. Emotional engagement and positive experiences further encourage children to explore new motor activities and enhance their overall level of physical activity.

Physical activity in preschoolers is a fundamental factor in their harmonious development, directly influencing cognitive processes, psychophysiological well-being, and the formation of healthy lifestyle habits. Systematic integration of both organized and independent physical activities into a child's daily routine is essential. Optimizing the motor regimen in preschool institutions requires a comprehensive approach that includes a gradual increase in physical load, improvement of teaching methods for movement-based activities, and the creation of a supportive physical culture environment.

Additionally, an important aspect of strengthening children's health is combining physical activity with natural environmental factors. Physical conditioning, outdoor activities, active games, and sports contribute to strengthening the immune system, improving adaptive capabilities, and developing resilience to unfavorable environmental conditions. Reducing childhood morbidity is possible through systematic physical activity that corresponds to age-related and individual developmental characteristics.

Thus, physical activity is an integral component of a preschool child's overall development, contributing to their physical, emotional, and social well-being. Ensuring an adequate motor regimen in preschool institutions is a priority task that requires a comprehensive approach and collaboration among educators, parents, and healthcare professionals.

Key words: physical activity, preschool age, health, physical development, psychophysiological state, adaptation, motor regimen.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку освіти характеризується зростаючою інтенсифікацією розумового виховання, що призводить до зниження рухової активності дітей. Як наслідок, формується недостатній за обсягом руховий режим, або ж гіподинамія (так званий «руховий голод»). У закладах дошкільної освіти ця тенденція проявляється у значному скороченні часу, відведеного на фізичну активність, що викликає занепокоєння як у педагогів, так і у батьків. Відтак, проблема недостатньої рухової активності дітей дошкільного віку потребує комплексного підходу та невідкладного вирішення.

Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» визначає рух як ключовий чинник зміцнення здоров'я, підвищення функціональних і фізичних показників, а також профілактики низки захворювань [3]. У цьому контексті особливої ваги набуває модернізація системи фізичного виховання у закладах дошкільної освіти. Фізична активність має органічно поєднуватися з іншими складовими здорового способу життя, формуючи у дітей сталі корисні звички та сприяючи гармонійному розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на це, саме заклади дошкільної освіти відіграють ключову роль у забезпеченні оптимальної рухової активності дітей упродовж дня.

Проблема визначення норм рухового режиму в закладах дошкільної освіти привернула увагу багатьох науковців [2], [3]. Проте найбільш ґрунтовні дослідження у цьому напрямі належать Е. С. Вільчовському [2; 3], Н. Ф. Денисенко [2] та О. І. Курку [3]. У своїх працях вчені обґрунтовують важливість індивідуально адаптованих функціональних навантажень відповідно до вікових та функціональних можливостей організму дошкільників.

Попри значну увагу науковців до проблеми рухової активності дітей (О. Л. Богиніч [1], Е. С. Вільчовський [2], Н. Ф. Денисенко [2], Гаращенко Л. В. [4], Кривченко В. В. [4], Левінець Л. М. [8] та ін.), ці питання потребують ґрунтовного дослідження та впровадження сучасних методик, що сприятимуть гармонійному фізичному розвитку дітей та збереженню їхнього здоров'я.

Мета статті – науково обґрунтувати рухову активність як основу фізичного вдосконалення та формування особистості дитини та здійснення рухового режиму в закладах дошкільної освіти.

Для досягнення зазначеної мети передбачено проаналізувати стан розробленості проблеми у педагогічній теорії та практиці, визначити сутність основних понять та особливості здійснення рухового режиму в закладах дошкільних освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективна організація рухової активності дошкільників має вирішальне значення для їхнього гармонійного розвитку.

Дослідники Е. С. Вільчковський та О. І. Курк зазначають, що оптимальна рухова активність для дітей дошкільного віку повинна відповідати їхнім фізіологічним можливостям і потребам [3, с. 315]. Недостатність руху може призводити до гіподинамії та порушення фізичного розвитку, тоді як надмірні фізичні навантаження можуть спричинити перевтому й виснаження. Визначення оптимального рівня рухової активності має базуватися на наукових даних щодо енергетичних витрат, рівня розвитку основних рухових навичок та загального стану здоров'я дітей.

Отримані з наукових джерел дані про норми рухового режиму в закладах дошкільної освіти сприяють удосконаленню методичних підходів до організації фізичної активності. Вони дозволяють педагогам і вихователям не лише забезпечити необхідну кількість рухів для дітей упродовж дня, а й оптимально збалансувати періоди активності та спокою.

Важливість створення ефективного рухового режиму підкреслюють автори монографії [6, с. 8], наголошуючи, що фізична активність має компенсувати багатогодинне сидіння дітей у групі та значне інформаційно-інтелектуальне навантаження, яке вони отримують у процесі навчання. Це означає, що рухова активність має бути не лише достатньою за обсягом, а й структурованою відповідно до фізіологічних ритмів дитини.

Питання нормування рухового режиму в закладах дошкільної освіти є багатограним і вимагає комплексного підходу. Воно включає не лише визначення кількісних показників фізичної активності, а й розробку методик, які сприятимуть гармонійному фізичному розвитку дітей [2].

Фізична активність є невід'ємною складовою розвитку дитини, оскільки впливає не лише на її фізичне здоров'я, а й на формування особистісних якостей, психоемоційний стан та когнітивні здібності [7]. Цю думку підтримують науковці різних галузей – педагогіки, медицини, фізіології та психології.

Так, педагоги (Богиніч О. Л. [1], Гаращенко Л. В., Кривченко В. В. [4]) вважають, що рухова активність сприяє становленню дитини як особистості. Саме завдяки руху у дітей розвиваються такі важливі риси характеру, як сміливість, рішучість, витривалість і наполегливість. Регулярна фізична активність не лише зміцнює тіло, а й виховує дисципліну, самостійність та відповідальність.

Медики (М. М. Амосов, Я. Л. Бендет, М. М. Гуровський, В. С. Коваленко) наголошують на тому, що активний руховий режим є ефективним засобом профілактики широкого спектра захворювань, особливо пов'язаних із серцево-судинною, дихальною та нервовою системами. Вони стверджують, що регулярна фізична активність сприяє зміцненню серця, нормалізації кровообігу, покращенню роботи легень і підвищенню загальної опірності організму до інфекцій [9].

Психологи (К. В. Климець, Т. О. Піроженко, О. В. Проскура) підкреслюють, що діти, які систематично займаються фізичною активністю,

зазвичай відзначаються бадьорістю, життєрадісністю, оптимізмом і високою працездатністю як у фізичних, так і в розумових навантаженнях. Крім того, вони доводять, що рухова активність впливає не лише на морфологічну структуру тіла та рівень фізичних здібностей, а й на загальне відчуття благополуччя, рівень стресостійкості та емоційний баланс дитини [8].

Фізіологи акцентують увагу на тому, що саме в дитячому віці задоволення природної потреби у русі є критично важливим для формування функціональних систем організму. Вони зазначають, що завдяки регулярній руховій активності організм дитини стає сильнішим, витривалішим, спритнішим і більш координованим. Водночас фізичні навантаження сприяють гармонійному розвитку нервової системи, що позитивно впливає на формування когнітивних функцій, концентрацію уваги та здатність до навчання [11].

Класик педагогіки В. О. Сухомлинський наголошував на необхідності правильного режиму дня, повноцінного харчування та фізичного загартовування, які забезпечують здоров'я дитини й дають їй можливість насолоджуватися навколишнім світом. Його слова: «Правильний режим, повноцінне харчування, фізичне загартовування – все це охороняє дитину від захворювань, дає їй щастя насолоди красою навколишнього світу» [10, с. 51] актуальні й сьогодні.

Кількісні характеристики потреби в русі залежать від кількох факторів: рівня фізичної підготовленості, типу вищої нервової діяльності, статі, віку, а також зовнішніх чинників, таких як пора року, кліматичні умови та характер життєдіяльності дитини. Наукові дослідження підтверджують, що з віком рухова активність дітей має зростати, оскільки саме в дошкільний період відбувається інтенсивний розвиток основних фізіологічних систем організму. Забезпечити цей процес можна шляхом використання продуманої системи фізичних навантажень, спрямованих на зміцнення здоров'я та формування раціонального рухового режиму в закладі дошкільної освіти [5].

Узагальнюючи наукові дослідження у сфері фізіології, педагогіки, медицини та психології, можна зробити висновок, що підвищена рухова активність є запорукою ефективного функціонування основних фізіологічних систем організму (серцево-судинної, нервової, дихальної), а також сприяє фізичному, психоемоційному та когнітивному розвитку дітей. Регулярна м'язова діяльність позитивно впливає на розвиток морфофункціональних показників, покращує координацію рухів, формує правильну поставу та запобігає розвитку плоскостопості.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Отже, рухова активність є не просто складовою здорового способу життя, а фундаментальним чинником, що визначає гармонійний розвиток дитини, її здатність до навчання та адаптацію до навколишнього середовища. В умовах сучасного освітнього процесу важливо створювати сприятливі умови для підвищення фізичної активності дітей, що сприятиме їхньому здоров'ю.

Для покращення активного рухового режиму провідні дослідники рекомендують запровадити додаткові заняття із фізичної культури на свіжому повітрі, що сприятимуть збагаченню, покращенню дихальної функції та загартуванню організму; збільшити тривалість та інтенсивність фізичних навантажень для оптимізації кількості й тривалості рухових вправ відповідно до вікових можливостей дошкільників; створити умови, які стимулювали б дітей до рухової активності (спеціально обладнані майданчики, ігрові зони, рухливі перерви тощо).

Ефективна організація рухової активності дошкільників має вирішальне значення для їхнього гармонійного розвитку, що впливає на: зміцнення здоров'я; фізичний розвиток; формування стійкого інтересу до фізичної активності; психоемоційний баланс; когнітивний розвиток.

Таким чином, активний руховий режим є ключовим компонентом гармонійного розвитку дошкільника, що забезпечує не лише зміцнення здоров'я, а й формування важливих фізичних, соціальних та когнітивних навичок. Впровадження ефективної системи фізичних навантажень у закладах дошкільної освіти сприятиме створенню сприятливих умов для всебічного розвитку дітей та підготовки їх до подальшого активного життя.

Перспективи подальшого дослідження з активізації рухової активності вбачаємо у розробці науково-методичного інструментарію для закладів дошкільної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Богиніч О. Л. Педагогічні умови підвищення рухової активності дітей 4-5 років на заняттях з фізичної культури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Укр. держ. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 1997. 167 с.
2. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф. Організація рухового режиму дітей 5-10 років в закладах освіти: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗОІППО, 2006. 228 с.
3. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Суми : ВТД „Університетська книга”, 2008. 428 с.
4. Гаращенко Л. В., Кривченко В. В. Мотиви активізації рухової діяльності дітей дошкільного віку. The 8th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development” (January 26-28, 2022). BoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. 1008 p. P. 485-490.
5. Дмитренко Т. І. Руховий режим у дитячому садку. Київ : Рад. шк., 1980. 96 с.
6. Єдинак Г. А., Зубаль М. В., Мисів В. М. Соматотипи і розвиток фізичних якостей дітей : монографія / Кам'ян.-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2011. 279 с.
7. Левінець Л. Оптиміальна рухова активність дітей протягом дня – в трьох таблицях. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2019. №7. С. 29-31.
8. Проскура О. В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками : навч. посіб. для студентів пед. ф-тів. Київ : Освіта, 1998. 199 с.
9. Сікура Аніта, Пліско Валерій. Гіпокінезія як різновид залежності. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць. № 3 (19), 2012. С. 247-252.
10. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори в 5 т. Київ : Рад. шк., 1976. Т. 3. С. 7 –279.
11. Хрипкова А. Г. Вікова фізіологія: посіб. для студентів небіологічних спеціальностей пед. ін-тів. Київ : Вища шк., 1982. 272 с.

REFERENCE

1. Boginich, O. L. (1997). Pedagogichni umovy pidvyshchennya ruhovoyi aktyvnosti ditej 4-5 rokiv na zanyattayah z fizychnoyi kul'tury [Pedagogical conditions for increasing the motor activity of children 4-5 years old in physical education classes] : dy's. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Ukr. derzh. ped. un-t im. M. P. Dragomanova. Ky'yiv, 167 s. [in Ukrainian]
2. Vil'chkov's'ky', E. S., Deny'senko, N. F. (2006). Organizaciya ruhovogo rezhymu ditej 5-10 rokiv v zakladyakh osvity [Organization of the motor regime of children 5-10 years old in educational institutions] : navch.-metod. posib. Zaporizhzhya: ZOIPPO, 228 s. [in Ukrainian]
3. Vil'chkov's'ky', E. S., Kurok, O. I. (2008). Teoriya ta metody'ka fizychnogo vy'xovannya ditej doshkil'nogo viku [Theory and methods of physical education of preschool children]: navch. posib. Sumy' : VTD „Universy'tets'ka kny'ga”, 428 s. [in Ukrainian]
4. Garashhenko, L. V., Kry'vchenko, V. V. (2022). Moty'vy' akty'vizaciyi ruhovoyi diyal'nosti ditej doshkil'nogo viku [Motives for increasing physical activity in preschool children]. The 8th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development” (January 26-28, 2022). BoScience Publisher, Chicago, USA. 1008 p. P. 485-490. [in Ukrainian]
5. Dmy'trenko, T. I. (1980). Ruxovy'j rezhym u dy'tyachomu sadku [Motor regime in kindergarten]. Ky'yiv : Rad. shk., 96 s. [in Ukrainian]
6. Yedy'nak, G. A., Zubal', M. V., My'siv, V. M. (2011). Somatoty'py' i rozvy'tok fizychny'x yakostej ditej [Somatotypes and development of physical qualities of children]: monografiya / Kam'yan.-Podil. nacz. un-t im. Ivana Ogiyenko, 279 s. [in Ukrainian]
7. Levinecz, L. (2019). Opty'mal'na ruxova akty'vinst' ditej protyagom dnya – v tr'ox tably'cyax [Optimal motor activity of children during the day - in three tables]. Vy'xovatel'-metody'st doshkil'nogo zakladu. #7. S. 29-31. [in Ukrainian]
8. Proskura, O. V. (1998). Psy'xologichna pidgotovka vchy'telya do roboty' z pershoklasny'kamy' [Psychological preparation of a teacher for work with first-graders] : navch. posib. dlya studentiv ped. f-tiv. Ky'yiv : Osvita, 199 s. [in Ukrainian]
9. Sikura, A., Plisko, V. (2012). Gipokineziya yak riznovy'd zalezhnosti [Hypokinesia as a type of addiction]. Fizy'chne vy'xovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi : zbirny'k naukovy'x prac'. # 3 (19), S. 247-252. [in Ukrainian]
10. Suxomly'ns'ky', V. O. (1976). Serce viddayu dityam [I give my heart to children]. Vy'brani tvory' v 5 t. Ky'yiv : Rad. shk., T. 3. S. 7 –279. [in Ukrainian]
11. Xry'pkova, A. G. (1982). Vikova fiziologiya [Age physiology]: posib. dlya studentiv nebiologichny'x special'nostej ped. in-tiv. Ky'yiv : Vy'shha shk., 272 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПОТАПЧУК Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх вихователів, здоров'язережувальні технології на заняттях у закладах дошкільної освіти.

ЗАХАРАСЕВИЧ Наталія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх вихователів, здоров'язережувальні технології на заняттях у закладах дошкільної освіти.

КРАВЕЦЬ Надія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і

спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх вихователів, здоров'язбережувальні технології на заняттях у закладах дошкільної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

POTARCHUK Tetyana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Theory and Methodology of Preschool and Special Education of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University.

Scientific interests: professional training of future educators, health-saving technologies in classes in preschool education institutions.

ZAKHARASEVYCH Nataliia – Candidate of pedagogical sciences, associate professor of the department of

theory and methods of preschool and special education of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University.

Scientific interests: professional training of future educators, health-saving technologies in classes in preschool education institutions.

KRAVETS Nadiya – candidate of pedagogical sciences, associate professor department of theory and methods of preschool and special education of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University.

Scientific interests: professional training of future educators, health-saving technologies in classes in preschool education institutions.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2025 р.

Стаття прийнята до друку 05.03.2025 р.

УДК 378.014(413)

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-218-55-61

САВЧЕНКО Наталія –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0420-3289>
e-mail: n.s.savchenko@cuspu.edu.ua

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ В ПОЗАШКІЛЬНУ ОСВІТУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ)

Стаття присвячена здійсненню порівняльного аналізу сучасного стану державної політики щодо позашкільної освіти в Україні та Польщі. Розкриваються питання нормативного забезпечення, організаційної структури та управлінської діяльності позашкільної освіти в цих державах. Закцентовано увагу на тому, що на практиці позашкільна освіта в Україні та Польщі забезпечується закладами освіти, культури, мистецтва, фізкультури і спорту тощо. Особливе місце серед них належить позашкільним освітнім закладам, які можуть швидко, мобільно реагувати на зміни, надавати дітям широкі можливості для покращення якості їх життя та інтенсивного формування позитивного ставлення до нього і передбачають активну взаємодію та співпрацю дорослих і дітей. У позашкільних навчальних закладах залучення учнів до освітньої діяльності відбувається в невимушеному навчально-виховному процесі за вільного вибору особистістю не лише закладу, а й педагогів, відповідно до своїх уподобань, нахилів та інтересів. Установлено, що державна політика Польщі у сфері позашкільної освіти, організації вільного часу дітей і молоді представлена в багатьох правових документах. Як в Україні, так і в Польщі поставлено завдання децентралізації та регіоналізації управління системою освіти, посилення впливу громадськості на прийняття рішень у сфері освітньої політики з поступовим формуванням державно-громадської системи управління освітою, інтеграції у світові освітні структури, забезпечення варіативності освіти, що має особливе значення для здійснення позашкільної освіти. Доведено, що науковий інтерес до зазначеної проблеми викликаний необхідністю звернення до найкращих здобутків як вітчизняного досвіду, так і зарубіжного, що дає можливість узагальнити і систематизувати попередній досвід, визначити традиційні пріоритети, значущі для сучасності, цікаві знахідки творчо трансформувати відповідно до умов сьогодення.

Ключові слова: позашкільна освіта, система позашкільної освіти, типи закладів позашкільного виховання, громадські організації та об'єднання, державна політика.

SAVCHENKO Nataliia –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the
Department of Pedagogy and Special Education
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0420-3289>
e-mail: n.s.savchenko@cuspu.edu.ua

STUDYING FEATURES OF TRANSFORMATION OF EXTRACURRICULAR WORK INTO EXTRACURRICULAR EDUCATION IN UKRAINE AND ABROAD (ON THE EXAMPLE OF POLAND)

The article is devoted to the implementation of a comparative analysis of the current state of state policy on extracurricular education in Ukraine and Poland. The issues of regulatory support, organizational structure and management activities of extracurricular education in these states are revealed. It is paid to the fact that in practice extracurricular education in Ukraine and Poland is provided by educational, culture, art, physical education and sports, etc. A special place among them belongs to extracurricular educational institutions, which can quickly, mobile to respond to changes, provide children with ample opportunity to improve the quality of their life and intensive formation of positive attitude to it and involve active interaction and cooperation of adults and children. In extracurricular educational institutions, involvement of students in educational activity occurs in a casual educational process with the free choice of personality not only of the institution, but also teachers, in accordance with their preferences, inclinations and interests. It is established that the state policy of Poland